

окремих видів рослин. Співвідношення складових частин їжі борсука з віком звіра піддається деякій зміні. Молоді борсуки харчуються в основному мишоподібними гризунами і в невеликій кількості комахами. У дорослих – навпаки, основу живлення складають комахи; мишоподібні, птахи і інші хребетні мають для них другорядне значення.

Самки борсука стають статевозрілими з дворічного віку, самці - у віці трьох років, і зберігають свою статеву активність протягом всього весняно-літнього сезону. З настанням весни починається період гону, але в деяких випадках парування у борсуків може відбуватися у середині липня. Ймовірно це відноситься до молодих самок, які не запліднилися весною. Парування може відбуватися як в норі, так і поза нею. У борсука тривалий термін вагітності (340-357 днів), що обумовлюється наявністю латентної стадії, під час якої відбувається затримка в розвитку зародка. Дитинчата борсука з'являються вже в березні. Вони народжуються сліпими і беспорядними. Кількість дитинчат, за нашими спостереженнями, коливається від 2 до 4.

У борсука, на відміну від інших представників куницевих, линька відбувається один раз на рік – влітку, це пов'язано з тим, що в зимовий період борсук проводить у сплячці. Хід линьки залежить від віку, статі і фізичного стану особин. Однолітки линяють раніше, ніж дорослі особини. Останніми починають линяти самки, у яких продовжується лактація.

Не зважаючи на значні розміри тіла, природними ворогами борсука є вовк, лисиця, бродячі собаки. Проте найбільшої шкоди на стан популяції завдає людина в результаті зміни біотопів та незаконного полювання на цих тварин.

Список використаних джерел

1. Біологія лісових птахів і звірів /За ред Делегана І.В. – Львів: Вид.-во «Поллі», 2005. – 599 с.
2. Терновский Д.В., Терновская Ю.Г. Экология куницеобразных / Д.В. Терновский, Ю.Г. Терновская. – Новосибирск: 1994. – 223 с.
3. Формозов А.Н. Спутник следопыта / А.Н. Формозов. – Москва: И-во Московского университета, 1989. – 314 с.
4. Храчевич В. Нарис фауни Поділля (в 2-х частинах). Ссавці та птахи. Частина 1. / В. Храчевич. – Вінниця, 1925. – 127с.

Буйний О. В.,

аспірант 1-го року навчання, спеціальність 03.00.12 – фізіологія рослин

ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ФОТОСИНТЕТИЧНОГО АППАРАТУ ТА ПРОДУКТИВНОСТІ ТОМАТІВ ЗА ДІЇ 6-БАП І 1-НОК

Контрольований перерозподіл потоків асимілятів до господарсько важливих органів за допомогою синтетичних регуляторів росту рослин є дієвим способом регуляції донорно-акцепторних відносин, що дає змогу підвищити ефективність продукційного процесу [1, 2]. Відомо, що важливу роль у регуляції ростових процесів, морфогенезі та продукційному процесі рослин відіграють фітогормони [3, 4]. У зв'язку з цим виникає необхідність дослідити вплив 1-нафтилоцтової кислоти та 6-бензиламінопурина на морфогенез, формування листкового апарату та

активність фотосинтетичних процесів, як важливих складових урожайності культури томатів.

Відомо, що продукційний процес значною мірою визначається площею листової поверхні рослини [5]. Отримані нами результати досліджень свідчать, що площа листя рослин оброблених 0,005 %-им розчином 1-НОК зростала на 23%-и, а оброблених 0,005 %-им розчином 6-БАП – на 10%-ів у порівнянні з контролем (середні дані за 2013-2015 рр.). Зростання даного показника відбувалось за рахунок збільшення кількості листків на рослині, на 70%-ів та 20%-ів відповідно порівняно з контролем. Підвищення площі листків супроводжувалося зростанням їх маси.

Важливим ценотичним показником посівів є листовий (ЛІ) індекс [6, 7]. Результати наших досліджень свідчать, що за дії 1-НОК та 6-БАП у дослідних рослин даний показник зростав на 25% і 7% відповідно.

Відомо, що важливим показником асиміляційної діяльності в посівах є чиста продуктивність фотосинтезу (ЧПФ), що характеризує інтенсивність накопичення сухої речовини протягом доби в розрахунку на 1 м² листової поверхні рослин [8]. Цей показник упродовж всього періоду вегетації у рослин дослідних варіантів був вищим на 60% за дії 1-НОК та на 97% за дії 6-БАП у порівнянні з контролем.

Аналіз отриманих результатів свідчить, що зазначені зміни зумовили суттєве збільшення врожайності культури (табл. 1).

Таблиця 1

Вплив 1-нафтилоцтової кислоти та 6-бензиламінопурину на врожайність рослин помідора, 2013–2015 рр.

Варіант досліджу	Урожай куща, кг	Урожайність, т/га
Контроль	2,32±0,11	85,04±3,92
1-нафтилоцтова кислота	*3,11±0,14	99,26±4,75
6-бензиламінопурин	3,2±0,15	100,2±4,77

Примітка * – різниця достовірна при P≤0,05

Отже, за рахунок розвитку більшої листової поверхні, площі та маси листків під впливом препаратів 1-нафтилоцтової кислоти та 6-бензиламінопурину, формувався більш потужний фотосинтетичний апарат. Наслідком таких змін фотосинтетичного апарату було підвищення урожайності культури томатів.

Список використаних джерел

1. Кур'ята В. Г. Фізіолого-біохімічні механізми дії ретардантів і етиленпродуцентів на рослини ягідних культур: дис. ...доктора біол. Наук : 03.00.12 / Кур'ята Володимир Григорович. Київ, 1999. – 301 с.
2. Мокронос А. Т. Онтогенетический аспект фотосинтеза / Мокронос А. Т. – М.: Наука, 1981. – 196 с.
3. Биологически активные вещества растительного происхождения / Б. Н. Головкин, Р. Н. Руденская, И. А. Трофимова, А. И. Шретер – М.: Наука, 2001, т. 2 (Л-Я). – 764 с.
4. Рахимбаев И. Р. Природные цитокинины растений: распространение и физиологические функции / И. Р. Рахимбаев, В. Ф. Соломина // Фитогормоны – регуляторы роста растений. – М.: Наука, 1980. – 187 с.
5. Киризий Д. А. Фотосинтез и рост растений в аспекте донорно-акцепторных отношений / Д. А. Киризий. – Киев: Логос, 2004. – 191 с.
6. Прядкіна Г. О. Потужність фотосинтетичного апарату, зернова продуктивність та якість зерна інтенсивних сортів м'якої озимої пшениці за різного рівня мінерального

живлення / Г. О. Прядкіна, В. В. Швартау, Л. М. Михальська // Физиология и биохимия культ. растений. – 2011. – 43. № 2. – С. 158 – 163.

7. Leaf Area Prediction Using Three Alternative Sampling Methods for Seven Sierra Nevada Conifer Species / [Dryw A. Jones, Kevin L. O'Hara, John J. Battles and Rolf F. Gersonde]. – Forests 2015, 6, 2631-2654

8. Байер Я. Формирование урожая основных сельскохозяйственных культур / Я. Байер; пер. с чешского З. К. Благовещенского. – М.: Колос, 1984. – С. 188-192.

Куц Б.О.,

студ. IV курсу (спеціальність «біологія і хімія»).

Науковий керівник – к.б.н., доц. Гудзевич Л.С.

МЕДИКО-СОЦІАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА ПІДЛІТКІВ З ДЕРМАТО-КОСМЕТОЛОГІЧНОЮ ПАТОЛОГІЄЮ

Останнім часом зазначають, що несприятливі демографічні тенденції мають вплив на здоров'я підростаючого покоління, зберігаються високі рівні захворюваності підліткового населення, посилюється хронізація хвороб, збільшується кількість підлітків, що належать до груп високого медико-соціального ризику. Не виключенням є і така група хвороб як дермато-косметологічна патологія у підлітків.

Метою роботи є поглиблений аналіз поширення дермато-косметологічних захворювань, факторів ризику, умов та способу життя, оцінки якості допомоги категорії пацієнтів, а також розроблено комплекс рекомендацій, спрямованих на покращення профілактичної допомоги підліткам із дермато-косметологічною патологією.

У ході дослідження було проведено аналіз літературних джерел, використано дані статистичної документації щодо поширення дермато-косметологічної патології у м. Вінниці, було спеціально створено анкету, що стала основою для виконання експериментальної частини дослідження. Опитування підлітків м. Вінниці відбувалося шляхом групових самозаповнень формалізованих опитувань (анонімне анкетування) у навчальних аудиторіях. Усього було опитано 500 респондентів віком 13–16 років, які навчаються у загальноосвітніх закладах міста Вінниці. Кожна вікова група була поділена на основну та контрольну. Опитування дало змогу визначити ступінь обізнаності підлітків щодо проблеми дермато-косметологічної патології, її наявності та ризиків виникнення.

Порівняльний аналіз показників захворюваності і патологічної ураженості підлітків дозволив встановити, що має місце високий рівень поширеності захворювань шкіри і підшкірної клітковини, де переважає вугрова хвороба (35,8%), на другому місці – дерматити (себореїчний, контактний, atopічний) – 30,4%, на третьому – підлітки з демодекозами – 13,6%.

Чинники ризику дермато-косметологічних захворювань широко поширені серед старшокласників: 49,3% не дотримуються режиму сну, 20,9% – режим перебування на свіжому повітрі, 34,5% – режим харчування, від 16,7% до 67,6% мають порушення в раціоні харчування, у 47,0% відзначаються розумові перевантаження, 33,8% проводять багато часу за комп'ютером, 33,9% мають